

Отчет за оповестяване
на съответствието на RINGS с приложимите
Принципи за инфраструктурите на финансовите пазари
на Комитета по платежни и сетълмент системи и
Техническия комитет на Международната организация на комисиите по ценни книжа

Декември 2023 г.

Съдържание:

I.	Обобщение	3
II.	Обобщена информация за основните промени спрямо предходната самооценка	4
III.	Основна информация за системата RINGS	5
	1. Описание на системата RINGS	5
	2. Правна рамка.....	6
	3. Архитектура и основни показатели	7
IV.	Оповестяване на съответствието с принципите.....	8
	1. Принцип 1 - Правна основа / Legal basis	8
	2. Принцип 2 - Управление / Governance	9
	3. Принцип 3 - Рамка за цялостно управление на рисковете / Framework for the comprehensive management of risks.....	10
	4. Принцип 4 - Кредитен риск / Credit risk	11
	5. Принцип 5 – Обезпечение / Collateral.....	12
	6. Принцип 7 – Ликвиден риск / Liquidity risk	12
	7. Принцип 8 – Окончателност на сепълмента / Settlement finality.....	13
	8. Принцип 9 - Паричен сепълмент / Money settlements.....	14
	9. Принцип 12 - Системи за сепълмент на принципа „размяна на стойност” / Exchange-of-value settlement systems	14
	10. Принцип 13 - Правила и процедури при неизпълнение от страна на участник / Participant-default rules and procedures	14
	11. Принцип 15 - Основен бизнес риск / General business risk	15
	12. Принцип 16 - Попечителски и инвестиционен риск / Custody and investment risks	16
	13. Принцип 17 - Оперативен риск / Operational risk	16
	14. Принцип 18 - Изисквания за достъп и участие / Access and participation requirements.	18
	15. Принцип 19 - Разпоредби за различни нива на участие (tiered participation arrangements) / Tiered participation arrangements	18
	16. Принцип 21 - Ефикасност и ефективност/ Efficiency and effectiveness	19
	17. Принцип 22 - Процедури и стандарти за комуникация/ Communication procedures and standards	20
	18. Принцип 23 - Оповестяване на правила, основни процедури и данни за пазарите / Disclosure of rules, key procedures, and market data	20

I. Обобщение

RINGS (Real-time INterbank Gross-settlement System) е системата за брутен сетълмент в реално време в лева. RINGS извършва неотменим и безусловен сетълмент на всички плащания в национална валута (BGN) на територията на Република България.

RINGS е платежна система с окончателност на сетълмента, която извършва прехвърляне на парични средства между сметките за сетълмент на банките участници в нея окончателно, индивидуално (транзакция по транзакция) и в реално време след получаване от системата на нареждането за превод.

Българската народна банка (БНБ) изгражда, организира, контролира, оперира, администрира, поддържа, развива и осъществява надзор на RINGS. БНБ е собственик на RINGS и определя критериите и реда за участие на банки в системата, както и за достъп на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа за извършване на паричен сетълмент в RINGS.

БНБ е оператор и агент по сетълмента в RINGS, като поддържа паричните сметки за сетълмент на банките участници, средствата по които се използват за сетълмент на плащанията в RINGS.

През 2022 г. в RINGS са извършени 1 156 529 плащания на обща стойност 1 160 219 млн. лв.

Основните рискове, на които е изложена системата са правен и оперативен риск, както и риск по отношение на информационната сигурност.

Системата не поражда кредитен риск както за участниците си, така и за БНБ като оператор на RINGS. Съгласно чл. 33 от Закона за Българската народна банка, БНБ не предоставя кредити на банки (участници), освен при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система.

БНБ като оператор на RINGS не е изложена на ликвиден риск, тъй като RINGS е система за брутен сетълмент в реално време, в която всички нареждания за превод се уреждат на брутна база с пари по сметки за сетълмент на участниците в централната банка, окончателно и индивидуално, само при наличие на достатъчно разполагаеми средства. В допълнение, системата предоставя различни механизми, улесняващи участниците при управление на ликвидността.

Рисковете се управляват ефективно чрез разработени вътрешни правила и процедури, насочени към идентифицирането, измерването, наблюдението и смекчаването им. Политиката на БНБ е фокусирана върху управлението и намаляването на оперативния риск и рискът по отношение на информационната сигурност. Изградена е рамка за управление на рисковете, която обхваща и участниците в системата.

БНБ публикува и актуализира на интернет страницата си обширна информация за системата RINGS, всички нормативни актове, които уреждат дейността ѝ, нейните правила за работа, изискванията за участие в нея, тарифата на RINGS, както и техническа документация. От стартирането на системата RINGS през 2003 г. БНБ публикува ежемесечно статистическа информация за обработените плащания.

II. Обобщена информация за основните промени спрямо предходната самооценка

Настоящата самооценка е втората публикувана такава за съответствие на RINGS с приложимите Принципи за инфраструктурите на финансовите пазари на Комитета по платежни и сетълмент системи и Техническият комитет на Международната организация на комисиите по ценни книжа.

При извършване на настоящата самооценка са отчетени промените в системата RINGS през периода 2021 - 2023 г.:

1. В края на 2021 г. във връзка с внедряването на проекта за изпълнение на клиентски кредитни преводи в левове за суми до 100 000 лв. съгласно техническите и бизнес изисквания на общоевропейската SEPA схема за кредитни преводи (SEPA Credit Transfer), в националната правна рамка и в платежната система RINGS бяха въведени необходимите правни и технически промени, осигуряващи сетълмента на тези плащания посредством т. нар. „предплатен модел“ (модел с предварително осигурени средства от банките) и наличието на „специална сметка“ в RINGS на системния оператор на платежната система БИСЕРА6 за клиентски плащания в левове. Във връзка с осигуряване на сетълмента на плащания в БИСЕРА6, базирани на SEPA схеми на Европейския платежен съвет, в графика на системния ден на RINGS бяха включени 5 нови заявки за сетълмент (заявки за ликвидност).

2. От октомври 2023 г. в системата RINGS бяха въведени промени, свързани с миграцията на бюджетните плащания в левове към стандартите на Единната зона за плащания в евро (SEPA) и съответното отпадане на законовото изискване плащания над 100 000 лв. задължително да бъдат извършвани от банките през системата RINGS. Поради промяна в технологията на изпълнение на бюджетните преводи и процедурите за централизация, съгласно съвместните указания на БНБ и МФ ДДС № 03/03.05.2023 г. и ДДС № 05/30.06.2023 г., отпаднаха преводите, изпълнявани от банките във връзка с централизация на бюджетни средства през RINGS, както и изпълнението на преводи през RINGS чрез платежно нареждане/вносна бележка за плащане от/към бюджета (многоредово) и преводи чрез платежно нареждане за директен дебит на суми по искане за директен дебит, иницииран през БИСЕРА6 и изпълнен през RINGS. От графика на системния ден на RINGS отпаднаха инициираните от БИСЕРА6 заявки за нетен сетълмент на бюджетни плащания.

По отношение на Принцип 1 – „Правна основа“ и Принцип 23 – „Оповестяване на правила, основни процедури и данни за пазарите“, правната рамка уреждаща функционирането на системата RINGS е преразгледана и адаптирана при всяка от извършените промени при изпълнение на изискванията за прозрачност и предварително уведомяване на участниците. В съответствие с промените в правната рамка са изготвени и сключени анекси към договорите за включване и участие в системата RINGS, които са предварително комуникирани с участниците и системния оператор на платежната система БИСЕРА6.

В съответствие с Принцип 3 – „Рамка за цялостно управление на рисковете“ и Принцип 17 – „Оперативен риск“ е извършена оценка преди въвеждането в RINGS на предплатен модел за сетълмент на плащания, базирани на SEPA схеми на Европейския платежен съвет. Извършена е оценка на мерките за обезпечаване на работоспособността на системата RINGS в следствие на извънредна епидемиологична обстановка в страната, въведена във връзка с пандемията от COVID-19.

Анализите показват, че промените не повлияват на съответствието и не налагат изменения по изпълнение на изискванията на следните принципи: Принцип 2 – „Управление“, Принцип 4 – „Кредитен риск“, Принцип 5 – „Обезпечение“, Принцип 8 – „Окончателност на сетълмента“, Принцип 9 – „Паричен сетълмент“, Принцип 12 – „Системи за сетълмент на принципа „размяна на стойност“, Принцип 13 – „Правила и процедури при неизпълнение от страна на участник“, Принцип 15 – „Основен бизнес риск“, Принцип 16 – „Попечителски и инвестиционен риск“, Принцип 18 – „Изисквания за достъп и участие“, Принцип 19 – „Разпоредби за различни нива на участие“, Принцип 21 – „Ефикасност и ефективност“, Принцип 22 – „Процедури и стандарти за комуникация“.

III. Основна информация за системата RINGS

1. Описание на системата RINGS

RINGS

RINGS е системата за брутен сетълмент в реално време в лева. RINGS извършва неотменим и безусловен сетълмент на всички плащания в национална валута на територията на Република България. БНБ е оператор и агент по сетълмента в RINGS.

RINGS осъществява брутен сетълмент в пари по сметки на банки участници при централната банка окончателно, индивидуално (транзакция по транзакция), в реално време, като прилага най-високи стандарти за надеждност и устойчивост.

Участници

Участници в RINGS са:

- Българската народна банка;
- банки, получили лиценз от БНБ за извършване на банкова дейност;
- клонове на банки от трети държави, получили лиценз от БНБ по реда на чл. 17 от Закона за кредитните институции;
- клонове на банки от държави членки, извършващи дейност на територията на Република България по реда на чл. 20 и 21 от Закона за кредитните институции.

Системи с достъп до RINGS

Следните платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа имат достъп до RINGS за извършване на паричен сетълмент:

- БИСЕРА6 – система за обслужване на клиентски плащания, оперирана от „БОРИКА“ АД.

- БОРИКА – система за обслужване на плащания по операции с банкови карти на територията на страната, оперирана от „БОРИКА” АД.
- Организираната и оперирана от БНБ система за сетълмент на безналични държавни ценни книжа.
- Организираната и оперирана от „Централен депозитар” АД система за регистрация и обслужване на сделки с безналични ценни книжа.

Плащания през RINGS

В RINGS задължително се изпълняват:

- Всички плащания, по които първоначалният инициатор и крайният получател са банки, които имат сметки за сетълмент при БНБ;
- Плащания, иницирани от платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа с достъп до RINGS, чийто агент по сетълмента е БНБ.

В RINGS могат да се изпълняват плащания на клиенти на банки по тяхно желание без ограничение в размера.

RINGS приема и обработва само плащания, иницирани чрез нареждания за кредитен превод от банки участници и заявки за сетълмент от системни оператори на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа с достъп до RINGS.

Управление

Управителният съвет на БНБ взема решения за функционирането и развитието на RINGS, за промени в системата, свързани с проекти за развитие на платежните услуги и инфраструктури в страната, и утвърждава тарифата на RINGS.

Правилата на системата RINGS се утвърждават от подуправителя, ръководещ управление „Банково“ на БНБ.

Съгласно правилата на системата и организационната структура на БНБ, оперирането и администрирането на системата RINGS се осъществява от управление „Банково“ на БНБ.

2. Правна рамка

Дейността на системата RINGS се регулира от националното законодателство. Правната рамка на RINGS обхваща следните нормативни актове:

- Закон за Българска народна банка;
- Закон за кредитните институции;
- Закон за платежните услуги и платежните системи;
- Наредба № 3 на БНБ от 18 април 2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти;
- Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните

системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента;

- Правила и процедури за работа на системата за брутен сетълмент в реално време RINGS и приложенията към тях;
- вътрешни правила и процедури, свързани с администрирането и оперирането на RINGS, вкл. при извънредни ситуации и взаимодействието на звената в БНБ по отношение на платежния и сетълмент процес;
- договори за включване и участие на банки в RINGS;
- договори за включване на системи с достъп до RINGS.

RINGS е определена като система с окончателност на сетълмента по Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа, изменена с Директива 2009/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 г.

3. Архитектура и основни показатели

Системата RINGS е изградена от модули, като всеки модул има специфични функции. Всички банки участници имат достъп до едни и същи модули, услуги и функционалности. Системата се достъпва от потребителите при спазване на стриктни изисквания за сигурност.

Комуникацията между RINGS и банките участници е хармонизирана и е базирана на стандартите на SWIFT. Използва се SWIFT FIN Y Copу услугата на SWIFT, при която в рамките на затворената потребителска група (BGN) между банките участници и RINGS се обменят платежни съобщения, свързани с нареждания за превод. Комуникацията между RINGS и системните оператори на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа е базирана на съобщения в SWIFT формат през стандартизирани интерфейси.

Системата RINGS е проектирана, така че да осигури достъп в реално време на своите участници до изчерпателен набор от специализирани инструменти и функционалности, които позволяват на участниците да наблюдават и управляват ликвидността си в реално време. Системата предоставя на участниците механизми за управление на ликвидния риск и възможност за мониторинг на платежните потоци и състоянието на сметките за сетълмент. RINGS предоставя на участниците достъп до различни справки, графики и статистическа информация. Съгласно графика на системния ден на RINGS работните часове за системата са между 8:00 часа и 17:30 часа всеки работен ден. Обработката на клиентски плащания, подадени от банките участници в RINGS приключва в 16:00 часа В 17:30 часа приключва обработката на плащанията от тип банка-банка.

RINGS предлага високо ниво на надеждност и устойчивост, както и ефективни процедури за непрекъсваемост на бизнеса, съизмерими със системното значение на платежната система. Системата разполага с два операционни центъра, от които може да се извършват дейностите по администриране, опериране и техническа поддръжка. На

регулярна база се прилагат ротации на операционните центрове, като по този начин се гарантира пълна готовност в двата центъра, в случай на събитие, което би могло да доведе до неработоспособност на един от тях. Тази архитектура позволява на RINGS да предлага високо ниво на услуги, както и да минимизира оперативния и системния риск.

Статистическа информация и представяне

За 2022 година през RINGS са извършени плащания на обща стойност 1 160 219 млн. лв. докато броят на плащанията е 1 156 529. Клиентските плащания са 1 049 743 (91% от общия брой плащания) и възлизат на обща стойност 407 485 млн. лв. (35 % от стойността на всички плащания). Среднодневната стойност на плащанията, обработени през системата през отчетния период е 4 678 млн. лв., а среднодневният им брой – 4 663. През 2022 г. 60.4 % от стойността на плащанията се обработваха до 12:00 часа и достигаха 83.8% до 14:30 часа. Останалите 16.2% се обработваха до края на системния ден - 17:30 часа. От гледна точка на системната натовареност, до 14:30 часа се обработваха 84.2% от броя на плащанията, подадени за изпълнение през системата. През 2022 г. коефициентът на наличност на RINGS е 99,8%.

Разпределението на плащанията в левове в страната между отделните платежни системи се запази спрямо 2021 г. През 2022 г. системата RINGS е обработила 80.4% от стойността на извършените плащания в страната. За работата на системите за брутен сетълмент в реално време за оптимални се приемат стойности около 80%. Делът на RINGS от общия брой на плащания в левове, подадени към платежните системи в страната, е 0.3%.

Към 31 декември 2022 г. в RINGS участват БНБ и 25 банки.

IV. Оповестяване на съответствието с принципите

1. Принцип 1 - Правна основа / Legal basis

ИФП трябва да има добре изградена, ясна, прозрачна и приложима правна основа за всеки съществен аспект на дейностите си във всички съответни юрисдикции.

An FMI should have a well-founded, clear, transparent and enforceable legal basis for each material aspect of its activities in all relevant jurisdictions.

Дейността на системата RINGS се регулира от националното законодателство. Съществен аспект по отношение на дейността на системата RINGS е високата степен на правна сигурност относно окончателността на сетълмента.

Правната рамка на RINGS обхваща Закона за платежните услуги и платежните системи, Наредба № 16 за лицензиране на платежните институции и операторите на платежни системи, Наредба № 13 на БНБ за прилагането на международен номер на банковата сметка и за банковите кодове, Наредба № 3 на БНБ за условията и реда за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти, Правила и

процедури за работа на Системата за брутен сетълмент в реално време RINGS (Правила на RINGS), както и вътрешните правила и процедури, свързани с администрирането и оперирането на RINGS, вкл. при извънредни ситуации и взаимодействието на звената в БНБ по отношение на платежния и сетълмент процес. Българската народна банка поддържа договорните отношения с участниците в системата RINGS. Правната рамка, с изключение на договорите и вътрешните правила и процедури, е публично достъпна на интернет страницата на БНБ.

Правната рамка, регулираща дейността на системата е хармонизирана с европейската такава. В националното законодателство са транспонирани Директива 98/26/ЕО и Директива 2014/2366/ЕС.

Правилата на RINGS регулярно се преразглеждат и при необходимост се актуализират, вкл. при промяна в нормативната база, която засяга RINGS, при технически изменения, системни промени, въвеждане на стандарти, нови изисквания или организационни промени. Обратната информация, подадена от участниците, също се взема предвид в процеса на преразглеждане и актуализиране.

2. Принцип 2 - Управление / Governance

ИФП трябва да има ясни и прозрачни правила за управление, които да насърчават сигурността и ефективността на ИФП и да подкрепят стабилността на финансовата система, както и да отговаря подходящо на обществения интерес и целите на съответните заинтересовани страни.

An FMI should have governance arrangements that are clear and transparent, promote the safety and efficiency of the FMI and support the stability of the broader financial system, other relevant public interest considerations and the objectives of relevant stakeholders.

Съгласно Закона за Българската народна банка, централната банка съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи и осъществява надзор върху тях.

Главните цели на БНБ като оператор на системата RINGS са свързани с намаляване на системния риск и осигуряване на сигурна и ефективна платежна система.

Съгласно правилата на системата и вътрешната организационна структура на БНБ, оперирането и администрирането на системата се осъществява от управление „Банково“ на БНБ, което е отговорно както за ежедневната експлоатация на RINGS, така и за управлението и/или съдействието за осъществяване на национални проекти в областта на пазарната инфраструктура и плащанията.

Правилата на системата RINGS се утвърждават от подуправителя, ръководещ управление „Банково“ на БНБ.

Управителният съвет (УС) на БНБ е органът, който приема наредби, уреждащи създаването и функционирането на платежни системи от БНБ.

Всички основни решения относно функционирането или развитието на системата RINGS се вземат от УС на БНБ.

RINGS подлежи на платежен надзор и на вътрешен одит. Платежните надзорници и одиторите се отчитат пред УС на БНБ.

3. Принцип 3 - Рамка за цялостно управление на рисковете / Framework for the comprehensive management of risks

---

ИФП трябва да има ясна рамка за цялостно управление на правните, кредитни, ликвидни, операционни и други рискове.

An FMI should have a sound risk management framework for comprehensively managing legal, credit, liquidity, operational and other risks.

Операторът на RINGS прилага Вътрешни правила за управление на рисковете в RINGS. Те обобщават политиките, правилата и процедурите за управление на риска, като позволяват на оператора да идентифицира, наблюдава и управлява рисковете, които се поемат и пораждат от системата:

- рискове, които са приложими за системата RINGS - оперативен риск, в т.ч. риск по отношение на информационната сигурност, и правен риск.
- рискове, на които са изложени участниците в RINGS - докато самият оператор не е изложен на ликвиден риск, участниците в системата са изложени на него. Операторът на RINGS предоставя на участниците ефективни инструменти и информация, за да подпомогне техните дейности по управление на ликвидния риск.

Рискове, които не са приложими за системата RINGS са кредитен риск, риск при обезпечение, общ бизнес риск, попечителски риск и инвестиционен риск.

Управлението на оперативните рискове, в т.ч. тези, свързани с информационната сигурност, е регламентирано със съответни вътрешни правила, които се преглеждат и актуализират периодично.

В БНБ функционира Комитет за управление на оперативните рискове и непрекъсваемостта на бизнеса (КУОРНБ) и Комитет за сигурност на информационните системи. Оперативните рискове, в т.ч. тези, свързани с информационната сигурност се докладват на съответните комитети, като КУОРНБ регулярно се отчита пред УС на БНБ по въпросите за управление на рисковете. На оперативно ниво са изготвени подробни планове за справяне с извънредни ситуации, които се изпълняват регулярно във връзка с поддържането на готовност за действие в такива ситуации.

В правилата на системата RINGS, както и в самата система са разработени механизми за управление на рисковете и ограничаване на тяхното въздействие, вкл. и при участниците в нея.

За участниците и системите с достъп до RINGS също има изисквания за прилагане на процедури за сигурност, и по-специално, по отношение на информационната сигурност.

Операторът на системата налага и допълнителни изисквания по отношение на сигурността и непрекъсваемостта на бизнеса към участниците, които се считат за системно важни (критични) участници в RINGS.

БНБ като оператор на системата RINGS прилага адекватни политики, правила, процедури и механизми, с което да осигури ефективното управление на рисковете, присъщи на системата и на участниците в нея. Всички видове рискове, които потенциално могат да засегнат RINGS, се разглеждат подробно и изчерпателно и се ревизират редовно. Прилаганите политика за риск толеранс, правила и процедури, както и наличните системи за управление на риска могат да се оценят като ефективни.

4. Принцип 4 - Кредитен риск / Credit risk

ИФП трябва ефективно да измерва, наблюдава и управлява кредитната си експозиция към участниците и произтичащите от процесите на плащане, клиринг и сетълмент. ИФП трябва да поддържа финансов ресурс, достатъчен, за да покрие напълно кредитната си експозиция към всеки участник с висока степен на доверие. An FMI should effectively measure, monitor and manage its credit exposure to participants and those arising from its payment, clearing and settlement processes. An FMI should maintain sufficient financial resources to cover its credit exposure to each participant fully with a high degree of confidence.

Поради спецификите на RTGS, при която плащанията се извършват окончателно, индивидуално (транзакция по транзакция) и в реално време, след приемане на нареждане за превод от системата, RINGS не излага своите участници на кредитен риск, както и не създава кредитни експозиции между участниците, произтичащи от платежния и сетълмент процес. Като централна банка и оператор на системата RINGS, оперираща в условията на паричен съвет, БНБ не е изложена на кредитен риск. БНБ не може да предоставя ликвидност на банки (в т.ч. и в рамките на деня), освен в определените в Закона за БНБ случаи. Съгласно чл. 33 от Закона за БНБ, БНБ може да предоставя кредити в левове на платежоспособна банка, ако те са напълно обезпечени, само при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система.

Изискванията на Принцип 4 не са приложими за системата RINGS.

5. Принцип 5 – Обезпечение / Collateral

ИФП, която изисква обезпечение, за да управлява своята или на своите участници кредитна експозиция, трябва да приеме обезпечение с нисък кредитен, ликвиден и пазарен риск. ИФП също така трябва да определя и прилага консервативни допустими отклонения и граници на концентрация.

An FMI that requires collateral to manage its or its participants' credit exposure should accept collateral with low credit, liquidity and market risks. An FMI should also set and enforce appropriately conservative haircuts and concentration limits.

Поради спецификите на RTGS, при която плащанията се извършват окончателно, индивидуално (транзакция по транзакция) и в реално време, след приемане на нареждане за превод от системата, RINGS не създава кредитни експозиции между участниците, произтичащи от платежния и сетълмент процес.

Изискванията на Принцип 5 не са приложими за системата RINGS.

6. Принцип 7 – Ликвиден риск / Liquidity risk

ИФП трябва ефективно да измерва, наблюдава и управлява ликвидния риск, на който е изложена. ИФП следва да поддържа достатъчни ликвидни ресурси във всички съответни валути, за да извърши сетълмент същия ден (или ако е уместно сетълмент в рамките на деня или в рамките на няколко дни) на задълженията за плащане с висока степен на сигурност в рамките на широк спектър от потенциални стрес сценарии, които трябва да включват, но не са ограничени до неизпълнение на задълженията на участник и свързаните с него дружества, което би довело до възможно най-голяма съвкупна ликвидна експозиция за ИФП при крайни, но реалистични пазарни условия.

An FMI should effectively measure, monitor and manage its liquidity risk. An FMI should maintain sufficient liquid resources in all relevant currencies to effect same-day and, where appropriate, intraday and multiday settlement of payment obligations with a high degree of confidence under a wide range of potential stress scenarios that should include, but not be limited to, the default of the participant and its affiliates that would generate the largest aggregate liquidity obligation for the FMI in extreme but plausible market conditions.

В системата RINGS се осъществява сетълмент в реално време на брутна база само при достатъчна разполагаема наличност по сметките за сетълмент на участниците в нея. По тази причина операторът на системата не е изложен на ликвиден риск.

RINGS предлага изчерпателен набор от стандартизирани процедури и функционалности, и създава механизми, които позволяват на оператора и на участниците да наблюдават и управляват ликвидния риск:

- Възможност за постоянен мониторинг – с цел подпомагане на участниците да идентифицират, измерват, наблюдават и управляват правилно ликвидността си;

- Възможност за реприоритизиране на плащанията и управление на чакащи в опашка плащания;
- Интегриран gridlock механизъм;
- Задаване на двустранни лимити между участниците;
- Резервиране на средства/задаване на минимална наличност по сметките за сетълмент от страна на БНБ;
- Механизъм за осигуряване на ликвидност в ранните часове на деня чрез прилагане на по-ниски транзакционни такси и нормативно определен максимален срок за нареждане на клиентско плащане към RINGS;
- Механизъм за отхвърляне на чакаща заявка за нетен сетълмент, при невъзможност за изпълнение поради недостатъчна наличност по сметката за сетълмент на участник;
- Прилагане на гаранционен механизъм за осигуряване на ликвидност за изпълнение на заявки за нетен сетълмент на спомагателна система, обработваща платежни операции свързани с карти.

В Графика на системния ден на системата е предвиден прозорец за осигуряване на ликвидност, през който участниците биха могли да осигурят средства за изпълнение на чакащи плащания.

За нуждите на управлението и мониторинга на ликвидността системата предоставя на оператора и участниците възможност за генериране на различни графики, справки и отчети.

7. Принцип 8 – Окончателност на сетълмента / Settlement finality

---

ИФП трябва да осигури ясно окончателен сетълмент, не по - късно от края на деня на вальора. Когато е необходимо или предпочитано, ИФП трябва да осигури окончателен сетълмент в рамките на деня или в реално време.

An FMI should provide clear and certain final settlement, at a minimum by the end of the value date. Where necessary or preferable, an FMI should provide final settlement intraday or in real time.

RINGS е система за брутен сетълмент в реално време, при която сетълментът се осъществява незабавно и окончателно с пари по сметки при централна банка.

Моментът на неотменимост е определен в т. 8.1.3 от Правилата на RINGS, съгласно която нареждания за превод и заявки за сетълмент могат да бъдат отменяни до момента на тяхното въвеждане в RINGS. Нарежданията за превод се считат за въведени в RINGS в момента на дебитиране на сметката за сетълмент на съответния участник. Заявките за сетълмент се считат за въведени в RINGS в момента на дебитиране и съответно кредитиране на сметките за сетълмент на всички участници в заявката.

8. Принцип 9 - Паричен сетълмент / Money settlements

ИФП следва да извършва паричния сетълмент в пари при централна банка, когато това е възможно и приложимо. Ако сетълментът не се осъществява в пари при централна банка, ИФП трябва да сведе до минимум и стриктно да контролира кредитния и ликвиден риск, произтичащ от сетълмента с пари при търговски банки.

An FMI should conduct its money settlements in central bank money where practical and available. If central bank money is not used, an FMI should minimise and strictly control the credit and liquidity risk arising from the use of commercial bank money

---

RINGS е система за брутен сетълмент в реално време, при която сетълментът се осъществява окончателно с пари по сметки на банките участници при централната банка.

9. Принцип 12 - Системи за сетълмент на принципа „размяна на стойност” / Exchange-of-value settlement systems

---

Ако ИФП осъществява сетълмент на две насрещни различни задължения (например при сделки с ценни книжа или сделки за обмяна на валута), тя трябва да елиминира основния риск като гарантира, че окончателният сетълмент на едно задължение се извършва само ако и когато се извършва и окончателният сетълмент на свързаното задължение.

If an FMI settles transactions that involve the settlement of two linked obligations (for example, securities or foreign exchange transactions), it should eliminate principal risk by conditioning the final settlement of one obligation upon the final settlement of the other.

Системата RINGS не предлага услуги от типа плащане срещу плащане (PvP), нито доставка срещу плащане (DvP).

Изискванията на Принцип 12 не са приложими за системата RINGS.

10. Принцип 13 - Правила и процедури при неизпълнение от страна на участник / Participant-default rules and procedures

---

ИФП трябва да разполага с ефективни и ясно определени правила и процедури за действие при неизпълнение от страна на участник. Тези правила и процедури трябва да бъдат разработени така, че да гарантират, че ИФП ще може да предприеме навременни действия за ограничаване на загубите и ликвидния натиск и да продължи да изпълнява своите задължения.

An FMI should have effective and clearly defined rules and procedures to manage a participant default. These rules and procedures should be designed to ensure that the FMI can take timely action to contain losses and liquidity pressures and continue to meet its obligations.

Операторът на RINGS е определил и прилага правила и процедури при неизпълнение, които осигуряват възможността му да продължи да

изпълнява задълженията си в случай на неизпълнение от страна на участник.

Неизпълнението на задълженията на даден участник не може да застраши изпълнението на задълженията на БНБ като оператор на системата RINGS, тъй като системата сама по себе си не е изложена на ликвиден и кредитен риск.

Правила и процедури за работа на RINGS уреждат ясно правила за действие при неизпълнение от страна на участник. Случаите на неизпълнение са описани в т.4.4. от правилата на RINGS, като включват събития, настъпването на които може да застраши изпълнението на задълженията на участник.

Определени са съответните действия, които операторът на RINGS може да предприеме при неизпълнение от страна на участник - временно ограничаване на участието или изключване на участника. Дефинирани са критерии за временно ограничаване и възможностите за техническото му изпълнение – ограничаване на входящи и/или изходящи плащания от/към съответния участник, както и за изключване на участник.

Чрез генерирани от RINGS съобщения, БНБ като оператор на системата, уведомява всички участници и системните оператори за наложеното ограничение и промяна в статуса на участник.

11. Принцип 15 - Основен бизнес риск / General business risk

ИПФ следва да идентифицира, наблюдава и управлява общия си бизнес риск и да поддържа достатъчно ликвидни нетни активи, финансирани със собствен капитал, за покриване на евентуалните общи загуби от дейността, и да продължи да предоставя услугите си. В допълнение тези активи следва по всяко време да бъдат в такъв размер, че да осигурят възстановяване на критични операции и услуги.

An FMI should identify, monitor and manage its general business risk and hold sufficient liquid net assets funded by equity to cover potential general business losses so that it can continue operations and services as a going concern if those losses materialise. Further, liquid net assets should at all times be sufficient to ensure a recovery or orderly wind-down of critical operations and services.

Предвид факта, че Българската народна банка е собственик и оператор на системата RINGS, вероятността БНБ да не може да покрие разходите си при недостатъчни приходи от такси, свързани с предлаганите услуги за брутен сетълмент в реално време, с което да застраши функционирането на RINGS, е минимална.

При въвеждането на RINGS през 2003 г. и определяне на тарифата за предоставяне на услуги от системата е приложен принципът за пълно възстановяване на разходите.

Евентуални проблеми, свързани с увеличаване на разходите за доставчици на технически услуги се ограничават от съответни клаузи в сключените договори.

Операторът регулярно събира и анализира информацията за финансовото представяне на системата, приходите и разходите за RINGS, и следи коефициента на покритие на разходите на RINGS. Информация за финансовите резултати на системата се свеждат до знанието на ръководството регулярно.

В случай че операторът желае да подобри системата с нови функционалности, се подготвя оценка на разходите и анализ на евентуалните ползи спрямо разходите. Резултатът от анализа се предоставя на ръководството при вземане на решение за евентуални подобрения.

12. Принцип 16 - Попечителски и инвестиционен риск / Custody and investment risks

---

ИФП следва да защитава собствените си активи и активите на участниците и да сведе до минимум риска от загуба на тези активи или забавяне на достъпа до тях. ИФП трябва да инвестира в инструменти с минимален кредитен, пазарен и ликвиден риск.

An FMI should safeguard its own and its participants' assets and minimise the risk of loss on and delay in access to these assets. An FMI's investments should be in instruments with minimal credit, market and liquidity risks.

БНБ като оператор на RINGS не държи, нито инвестира получени активи от свои участници.

Изискванията на Принцип 16 не са приложими за системата RINGS.

13. Принцип 17 - Оперативен риск / Operational risk

ИФП следва да идентифицира възможните източници на операционен риск, както вътрешни, така и външни, и да смекчи тяхното въздействие чрез използване на подходящи системи, политики, процедури и контроли. Системите следва да бъдат проектирани така, че да осигуряват висока степен на сигурност и оперативна надеждност и да дават възможност за адекватна оценка. Управление на непрекъснатост на бизнес процесите на ИФП трябва да цели бързо възстановяване на операциите и изпълняването на задълженията, включително в случай на широкообхватни или тежки инциденти.

An FMI should identify the plausible sources of operational risk, both internal and external, and mitigate their impact through the use of appropriate systems, policies, procedures and controls. Systems should be designed to ensure a high degree of security and operational reliability and should have adequate, scalable capacity. Business continuity management

should aim for timely recovery of operations and fulfilment of the FMI's obligations, including in the event of a wide-scale or major disruption

---

Операторът на RINGS осигурява подходящи системи, политики, процедури и механизми за контрол, за идентифициране, наблюдение и управление на оперативния риск.

Политиката на БНБ е фокусирана върху управлението и намаляването на оперативния риск и риска по отношение на информационната сигурност. Изградена е рамка за управление на рисковете, която обхваща и участниците в системата.

Рамката за управление на оперативния риск на RINGS е част от общата рамка за управление на риска на БНБ, с която се очертават методологията, определят се ролите и отговорностите на участниците в процеса. Използват се съвременни модели и методики за оценка и управление на оперативния риск, както и на риска, свързан със информационната сигурност.

Операторът успешно прилага политики за постигане на целите за нива на обслужване и оперативна надеждност на системата. Изпълнението на определените в договорите цели на обслужване от съответния доставчик се преглежда регулярно.

Установени са ефективни правила за действие при извънредни ситуации, както и комуникационни и ескалационни процедури в случаи на проблеми при оперирането на системата. Инцидентите и извънредните ситуации се регистрират, анализират и проследяват с цел предотвратяване на повторната им поява.

Регулярно се извършва анализ и оценка на оперативния риск на системата, в т.ч. риска, свързан с информационната сигурност. Промените в системата също преминават през процедура за преглед на риска преди да бъдат внедрени в реална среда. Идентифицираните значими рискове и мерките за минимизирането им се докладват на Управителния съвет на БНБ.

БНБ е осигурила резервираност на системата, като е създала резервен център в друга локация. По този начин RINGS разполага с два операционни центъра, от които може да се извършват дейностите по администриране, опериране и техническа поддръжка. На регулярна база се прилагат ротации на операционните центрове, за да се гарантира пълна готовност в двата центъра, в случай на събитие, което би могло да доведе до неработоспособност на един от тях.

Планът за непрекъсваемост на дейността се преглежда и тества регулярно, както и при настъпването на съществени промени в платежната система.

Участниците и системните оператори с достъп до системата са задължени да разполагат с правила и процедури за работа при извънредни ситуации с RINGS, които се съгласуват с БНБ.

БНБ налага допълнителни изисквания за сигурност и непрекъсваемост на процесите на участниците, които се считат за системно важни.

14. Принцип 18 - Изисквания за достъп и участие / Access and participation requirements

---

ИФП трябва да има обективни, основани на риска и публично оповестени критерии за участие, които позволяват справедлив и открит достъп.

An FMI should have objective, risk-based and publicly disclosed criteria for participation, which permit fair and open access.

Критериите и изискванията за участие и достъп до RINGS са определени в Закона за платежните услуги и платежните системи, Наредба № 16 за лицензиране на платежните институции и операторите на платежни системи и Правилата на RINGS.

Съгласно т.4 от Правилата на RINGS участници в RINGS са:

- Българската народна банка;
- банка, получила лиценз от БНБ за извършване на банкова дейност;
- клон на банка от трета държава, получил лиценз от БНБ по реда на чл. 17 от Закона за кредитните институции;
- клон на банка от държава членка, извършващ дейност на територията на Република България по реда на чл. 20 и 21 от Закона за кредитните институции.

Съгласно т.5 от Правилата на RINGS:

- Платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа, на които БНБ е агент по сетълмента, могат да имат достъп до RINGS за извършване на сетълмент на плащания.

Участниците и системите с достъп до RINGS са задължени да спазват Правилата на RINGS, които подробно определят критериите и изискванията за участие и достъп до платежната система и са неразделна част от Договора за включване и участие в RINGS.

Процедурите за временно ограничаване и изключване на участник, както и за прекратяване на достъпа до RINGS на платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа, са ясно разписани в Правилата на RINGS.

Правилата на RINGS са публикувани на интернет страницата на БНБ и определят еднакви условия за участие и достъп до системата.

15. Принцип 19 - Разпоредби за различни нива на участие (tiered participation arrangements) / Tiered participation arrangements

---

ИФП следва да идентифицира, наблюдава и управлява рисковете, на които е изложена, произтичащи от различните нива на участие в системата.

An FMI should identify, monitor and manage the material risks to the FMI arising from tiered participation arrangements.

Правилата на системата RINGS не регламентират индиректно участие.

Изискванията на Принцип 19 не са приложими за системата RINGS.

16. Принцип 21 - Ефикасност и ефективност/ Efficiency and effectiveness

---

ИФП следва да бъде ефикасен и ефективен по отношение на изискванията на своите участници и пазарите, които обслужва.

An FMI should be efficient and effective in meeting the requirements of its participants and the markets it serves.

RINGS е система, която е проектирана и внедрена през 2003 г. в отговор на нуждите на банковата общност в страната. Дизайнът и функционалните спецификации, както и комуникационната среда и интерфейсите на системата, са консултирани с банките и с операторите на платежните системи и системите за сетълмент на ценни книжа в страната.

БНБ поддържа установена добра практика на консултиране на регулаторните, технически и организационни промени, свързани с проекти за развитие на платежната система, с банковата общност, системните оператори и с всички засегнатите пазарни участници. Развитието на RINGS и промените в използваните SWIFT съобщения и стандарти се консултират с участниците и системите с достъп до RINGS, като те могат да предоставят изисквания за подобрения.

В отговор на нуждите на банките участници, RINGS им осигурява достъп в реално време до изчерпателен набор от специализирани инструменти и функционалности, които им позволяват да наблюдават и управляват ликвидността си в реално време.

В отговор на динамичното развитие на комуникациите, дигиталните услуги, електронната търговия и стремежа на потребителите и бизнеса към бързи и удобни плащания по всяко време на денонощието, в RINGS са въведени промени, осигуряващи възможност за извършване на незабавни плащания в левове. Те са базирани на SEPA схемата за незабавни кредитни преводи и се изпълняват с предварително осигурени средства на банките по специална сметка в централната банка (pre-funding).

Главните цели пред БНБ в ролята си на оператор на RINGS са свързани с намаляване на системния риск и осигуряване на висока степен на наличност на системата.

RINGS предлага високо ниво на надеждност, устойчивост и резервираност, както и ефективни процедури за непрекъсваемост на бизнеса, съизмерими със системното значение на платежната система. Архитектурата на RINGS

позволява системата да предлага високо ниво на услуги, както и да минимизира оперативния и системния риск.

Отношенията с всички доставчици на услуги са обезпечени със споразумения за ниво на обслужване, в резултат на което нивото на наличност на системата за последните 5 години е 99.95%.

17. Принцип 22 - Процедури и стандарти за комуникация/ Communication procedures and standards

---

ИФП следва да използва (или поне да адаптира) съответните международно приети комуникационни процедури и стандарти, за да улесни осъществяването на ефективни плащания, клиринг, сетълмент и запис на данни (recording).

An FMI should use, or at a minimum accommodate, relevant internationally accepted communication procedures and standards in order to facilitate efficient payment, clearing, settlement and recording.

За изпълнение на плащания в RINGS се използват международно приети комуникационни процедури и стандарти - FIN Y Copy услугата и стандартните съобщения на SWIFT, в резултат на което комуникацията между RINGS и участниците е стандартизирана. Интерфейсите със свързаните системи също са базирани на обмена на съобщения в SWIFT формат, с което се улеснява и стандартизира обработката. Всички участници и системи с достъп до RINGS се идентифицират със свой собствен бизнес идентификационен код, предоставен от SWIFT (BIC).

За да осигури непрекъснато съответствие с международните стандарти, операторът на RINGS следи за внедряването на промени в използваните стандарти за съобщения и комуникация от органите по стандартизация. Въздействието на всяка промяна в стандартите се оценява и се включва за внедряване в актуализирана версия на системата.

Осигурена е защитена среда за участниците за достъп до системата.

Контролът на достъпа на потребителите се осъществява чрез цифрови сертификати и технологии съгласно международни стандарти за сигурност.

18. Принцип 23 - Оповестяване на правила, основни процедури и данни за пазарите / Disclosure of rules, key procedures, and market data

---

ИФП трябва да има ясни и изчерпателни правила и процедури и да предоставя достатъчно информация, за да даде възможност на участниците да получат точна представа за рисковете, таксите и други разходи, които се пораждат от участието в ИФП. Всички съответни правила и ключови процедури трябва да бъдат публично оповестени.

An FMI should have clear and comprehensive rules and procedures and should provide sufficient information to enable participants to have an accurate understanding of the risks, fees and other material costs they incur by participating in the FMI. All relevant rules and key procedures should be publicly disclosed.

Правилата на RINGS са основните правила, регламентиращи дейността на системата RINGS. Те определят основните принципи във връзка с функционирането на RINGS, операторът на системата, критериите и изискванията за участие и за достъп до RINGS, правата и задълженията на БНБ като оператор и на участниците и системните оператори на системите с достъп до RINGS. Те регламентират реда, по който се извършва сетълмент на плащания в левове чрез RINGS, като обхващат основно видове плащания, платежен поток и формат на платежните съобщения, технически характеристики и начини за обработка на съобщенията, изисквания към критичните участници, сетълмент и неотменимост, управление на ликвидността, процедури при технически и комуникационни проблеми, график на системния ден, тарифа за предоставени услуги и др.

Правилата на RINGS са разработени в съответствие с изискванията на:

- глава седма „Платежни системи” и раздел III „Платежна система за брутен сетълмент в реално време” от глава осма „Окончателност на сетълмента в платежни системи и системи за сетълмент на ценни книжа” на Закона за платежните услуги и платежните системи;
- глава шеста „Сетълмент в БНБ” от Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента (Наредба № 16);
- Наредба № 3 на БНБ от 18 април 2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти (Наредба № 3).

Правилата на RINGS са неразделна част от „Договор за включване и участие в системата за брутен сетълмент в реално време (RINGS)”.

Правилата на RINGS се актуализират регулярно, като измененията се консултират с участниците и системите с достъп до RINGS, и се предвижда достатъчен срок на влизането им в сила, съобразен с евентуалните технически и организационни промени при участниците и системните оператори. Правилата на RINGS са публично достъпни на интернет страницата на БНБ.

Операторът на RINGS оповестява публично на интернет страницата на БНБ тарифата на RINGS (Приложение 2 към Правилата на RINGS), която включва таксите за отделните услуги, които предлага, както и информация за фактуриране и начин на плащане на дължимите такси.

БНБ публикува и актуализира на интернет страницата си обширна информация за системата RINGS, вкл. всички нормативни актове, които уреждат дейността ѝ, нейните правила и процедури за работа, изискванията за участие в нея, тарифата на RINGS, както и техническа документация. От стартирането на системата RINGS през 2003 г. БНБ публикува ежемесечно статистическа информация за обработените плащания.

Списък на публично достъпните ресурси

На интернет страницата на БНБ, в секция „Платежна инфраструктура“/ „Национална правна рамка“, са публично достъпни следните ресурси:

Законовата рамка, уреждаща функционирането на RINGS:

- Закон за Българската народна банка
- Закон за платежните услуги и платежните системи
- Наредба № 3 на БНБ от 18 април 2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти
- Наредба № 13 на БНБ от 18 август 2016 г. за прилагането на международен номер на банкова сметка и за БАЕ кодове
- Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента

Документи на Системата за брутен сетълмент в реално време RINGS:

- Правила и процедури за работа на RINGS
  - Приложение № 1 • График на системния ден
  - Приложение № 2 • Тарифа на RINGS
  - Приложение № 3 • Искане за сертифициране за участие/достъп до RINGS
  - Приложение № 4 • Съответствие между стандартните български първични платежни документи и формата на SWIFT съобщения, използвани в системата RINGS (Mapping)
  - Приложение № 5 • Изисквания към участниците при представяне на платежно нареждане на хартиен носител в БНБ
  - Приложение № 6 • Искане за оттегляне на нареждане за превод в RINGS
  - Приложение № 7 • Уведомление за възникване на технически проблем
  - Приложение № 8 • Искане за провеждане на тестове в RINGS
  - Приложение № 9 • Списък на SWIFT съобщения, използвани в RINGS
  - Приложение № 10 • Генерирани от RINGS кодове за грешка
  - Приложение № 11 • Системно важни участници в RINGS

Документи, свързани с тестването на RINGS:

- Образец на Вътрешни правила за работа на участник в RINGS
- Образец на Вътрешни процедури на участник за действия при извънредни ситуации по време на работа с RINGS
- Инструкции за провеждане на тест на потребителска работна станция към системата RINGS
- Протокол за извършени тестове на потребителската работна станция
- Протокол за извършени тестове за сертифициране при работа с RINGS (изпращане и получаване на SWIFT съобщения)